

сформована на демократичних засадах виборча система, активна участь в управлінні державними справами.

Як духовну гарантію прав і свобод людини треба розглядати як панування у свідомості людей і суспільства уявлень відносно того, що саме людина є в цивілізованому суспільстві найвищою соціальною цінністю, первинним носієм юридичних потреб та інтересів, головним суб'єктом права, навколо інтересів, прав і свобод якого формується сучасна правова демократична система. Важливим компонентом духовних гарантій прав і свобод людини є повага до права як до необхідного й важливого засобу регулювання соціальних відносин у сучасному суспільстві й законності.

До юридичних гарантій прав і свобод людини належать правові процедури їх реалізації, право знати свої права й обов'язки, право на юридичну допомогу, також і безкоштовну, на належний судовий захист, на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, місцевого самоврядування, посадових і службових осіб, на відшкодування за рахунок держави чи органів місцевого самоврядування матеріальної й моральної шкоди, завданої їх незаконними рішеннями, діяльністю чи бездіяльністю, встановлення юридичної відповідальності за порушення чи обмеження прав людини. Юридичними гарантіями прав і свобод людини виступає система специфічних юридичних конструкцій, таких як: презумпція невинуватості, неможливість зворотної дії закону, що встановлює або посилює відповідну юридичну відповідальність за правопорушення, а також неможливість бути двічі притягнутим до юридичної відповідальності за одне й те саме правопорушення [4].

Особливим інституціональним гарантом прав людини згідно зі ст. 101 Конституції України виступає Уповноважений Верховної Ради України з прав людини. Міжнародно-правовою гарантією прав і свобод людини є право кожного після використання всіх національних засобів правового захисту звертатися за захистом своїх прав і свобод до відповідних міжнародних судових установ чи до відповідних органів міжнародних організацій. Одночасно з цим, слід наголосити на тому, що в умовах формування правової демократичної державності першочергово серед гарантій прав і свобод людини виступає правова активність суб'єктів права, їх намагання практично реалізувати свої правові можливості - права й свободи та захищати їх у разі порушення. Побудоване на правових засадах суспільство - це таке суспільство, що складається з активних громадян, де нормативно-правові акти приймаються в інтересах людей, які спираються у своїй практичній діяльності на приписи правових норм, прагнуть використовувати й захищати свої права й свободи.

Правова активність ґрунтуються на безпосередній залежності індивідів і організацій у реалізації норм права. Тому з метою підвищення рівня правової активності відповідно до ст. 55 Конституції України кожному надається право не забороненими законом способами захищати свої права й свободи від порушень і противправних посягань [1].

З огляду на викладене, можна зробити висновок, що розвиток прав і свобод людини отримало широке розповсюдження ще з найдавніших часів людської історії, поступово права й свободи людини набувають особливого значення й всеобщого розвитку в розвинених країнах Європи та Америки, що у свою чергу дістає юридичного закріплення. Розвиток і становлення прав і свобод людини в Україні юридично почалося з моменту ратифікації основних міжнародно-правових актів та їх закріплення в національному законодавстві. Особливого значення набуває саме міжнародний досвід щодо дотримання й захисту прав і свобод людини, імплементація норм які прописані в міжнародно-правових актах в українське законодавство повинно стати каталізатором для подальшого розвитку прав і свобод людини у нашій державі. А задля цього права й свободи людини мають бути невід'ємними елементами правової культури особистості й суспільства, що може бути досягнуто тільки в процесі становлення правової державності, акумуляції національною правовою системою загальнозвінзаних державно-правових цінностей і продовження формування незалежної судової системи захисту прав і свобод людини.

Література

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. - 1996. - № 30.
2. Загальна декларація прав людини / Офіційний вісник України. - 2008. - № 93.
3. Велика хартія вольностей (1215) // Історія держави і права зарубіжних країн. Хрестоматія: Навчальний посібник для студентів юридичних спеціальних вищих закладів освіти / За ред. В.Д. Гончаренка. - К.: Видавничий Дім "Ін Юре". - 2002. - 716 с.
4. Скакан О.Ф. Теорія держави і права: підручник / О.Ф. Скакан; переклад з російської - Х.: Консум, 2001. - 556 с.
5. Кушніренко О.Г. Права і свободи людини та громадянина. - Х.: Факт, 2001. - 440 с.
6. История политических и правовых учений: учебник для вузов / под редакцией В.С. Нерсесянца. - М.: Норма, 2006. - 944 с.

Лисюк Ю. В.
кандидат юридичних наук, доцент,
начальник відділення юридичного забезпечення
Одеського державного університету внутрішніх справ
Надійшла до редакції 25.04.2013

УДК 35.088:342.951 (477)

ПОНЯТТЯ ТА ОСНОВНІ ОЗНАКИ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ СПЕЦІАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

Плетньов О. В.

Загальновідомо, що правоохранні органи мають специфічні юрисдикційні та організаційні відмінності від інших органів державної влади. Їх юрисдикція полягає у делегованих державою повноваженнях, які встановлюють обсяг їх компетенції, а також способах розгляду і прийняття рішень, порядку їх оскарження тощо.

У Законі України "Про демократичний цивільний

контроль над Воєнною організацією і правоохранними органами держави" під правоохранними органами розуміються державні органи, які відповідно до законодавства здійснюють правозастосовні або правоохранні функції [1]. У свою чергу, у Законі України "Про основи національної безпеки України" правоохранними органами вважаються органи державної влади, на

© О.В. Плетньов, 2012

які Конституцією і законами України покладено здійснення правоохоронних функцій [2].

Закон України “Про державний захист працівників суду та правоохоронних органів” наводить перелік правоохоронних органів, до яких, зокрема, належать: органи прокуратури; ОВС; органи служби безпеки; Військової служби правопорядку у Збройних Силах України; митні органи; органи охорони державного кордону; органи державної податкової служби; органи і установи виконання покарань; слідчі ізолятори; органи державної контрольно-ревізійної служби; органи рибоохорони; органи державної лісової охорони; інші органи, які здійснюють правозастосовні або правоохоронні функції (ст. 2) [3]. Які саме “інші органи” уповноважені здійснювати ці функції у Законі не зазначається. Не містять таких роз’яснень й інші законодавчі акти, що призводить до рівнобіжності у тлумаченні системи правоохоронних органів.

Отже, метою статті є визначення поняття та виокремлення основних ознак правоохоронних органів спеціального призначення, що сприятиме подальшому розвитку наукової спеціальності 21.07.05 - службово-бойової діяльності сил охорони правопорядку.

Вважаємо, що до складу юрисдикції правоохоронних органів входять взаємопов’язані елементи, а саме: охорона та захист права, відновлення порушеного права, припинення або розгляд порушення права, виявлення та розслідування злочинів. Отже, за законом до правоохоронного органу належить такий державний орган, предмет діяльності якого законодавчо зафіксовано як його завдання або функції саме охоронного призначення. Правоохоронні функції або завдання здебільшого залежать від участі того чи іншого органу в охороні (підтриманні) правопорядку. Правопорядок - об’єктивна потреба розвитку держави й суспільства. Його забезпечення має відбуватися в межах законності. Підтримують правопорядок щоденним додержанням, виконанням, використанням і застосуванням норм права учасниками правових відносин. Участь у таких відношеннях уповноваженого органу накладає на нього виключно важливу відповідальність.

Для правоохоронного органу правопорядок уже сам по собі становить вищий рівень необхідності. Притягнення же ним правопорушника до відповідальності лише з міркувань доцільності містить небезпеку. Також для правоохоронного органу неприпустимо обґрунтовувати порушення правопорядку політичними, технократичними або іншими інтересами. Наприклад, організація публічних заходів без дотримання встановленого порядку їх проведення може зумовити негативні суспільні наслідки, у тому числі групові порушення громадського порядку або масові заворушення [4, 12]. Підтримання правопорядку та припинення правопорушень покладено на уповноважені державні органи (прокуратуру, ОВС, податкову міліцію, органи Служби безпеки України), для яких діяльність із підтримання правопорядку, запобігання правопорушенням, дізнання й розслідування злочинів є функціонально визначеною і полягає в невідкладному й адекватному реагуванні на факти невиконання або неналежного виконання вимог правових норм з боку юридичних або фізичних осіб. Мотивацію правопорушень, зокрема незнання правових норм і т. п., можуть враховувати в характері реагування, але її не може бути визнано підставою для невживання відповідних заходів щодо припинення правопору-

шення. У процесі діяльності з припинення правопорушень здійснюється правомірний вплив (реагування на умови та причини правопорушень, роз’яснення процесуальних прав і обов’язків, інформування правопорушника про наслідки правопорушення тощо). Натомість неприпустимими є протиправні дії щодо правопорушників з боку працівників правоохоронних органів у вигляді погроз, залякувань, побиття тощо.

Вважаємо, що відновлення порушеного права є пріоритетним завданням у діяльності правоохоронних органів. Докладніше, йдеться про систему правомірних дій, до яких примушують фізичну або юридичну особу, яка своїми діями зумовила збитки або будь-які інші негативні наслідки, щодо їх відшкодування. Для цього передбачено процедури скасування незаконного рішення, прийнятого державним (у тому числі правоохоронним) органом, установлено порядок відновлення порушених правовідносин, відшкодування моральної та/або матеріальної шкоди, закріплено компенсаційні виплати за неправомірні дії правоохоронних органів тощо.

Правоохоронні дії щільно пов’язані між собою. Вони утворюють цілісну правоохоронну діяльність, в якій охорону громадського порядку здійснюють ОВС, захист державної безпеки - органи Служби безпеки України, розслідування злочинів - органи досудового слідства, відновлення порушеного права - органи державної виконавчої служби тощо. Діяльність правоохоронних органів є публічною, багатоплановою. Кожний із зазначених органів відповідає в межах компетенції за власний внесок у вдосконалення його діяльності, щоденні контакти з громадянами, сприяння їм у виконанні конституційних обов’язків.

Отже, правоохоронний орган - це юрисдикційний орган, уповноважений державою виконувати в установленому законом порядку завдання або функції з охорони права та правопорядку, розслідування або запобігання правопорушень, відновлення порушених прав, захисту національної (державної) безпеки, підтримання правопорядку, забезпечення стану законності [4, 14].

Водночас потреба у визначенні правоохоронної діяльності виникла внаслідок того, що серед державних органів дедалі більше виникають паралельні, зовні ідентичні завдання та функції із захисту й охорони прав людини, інтересів громадянського суспільства й самої держави. Україна зобов’язана охороняти людину й суспільство від негативних проявів, соціальних відхилень. Людину, її життя і здоров’я, честь і гідність, недоторканність і безпеку визнано найвищою соціальною цінністю (ст. 3 Конституції України [5]). Розв’язання проблеми життезабезпечення людини, її охорона та захист як найвищої соціальної цінності має багато аспектів, які належать до різних галузей права, різних видів юридичної практики. Поняття правоохоронної діяльності широко використовують у правовій і соціально-політичній літературі. Утім, воно не обґрунтовано, хоча законодавство про статус правоохоронних органів, завдання, функції та конкретні напрями їх діяльності, повноваження окремих органів і посадових осіб досить розвинені. В навчальній же літературі ознаки правоохоронної діяльності визначено нечітко, не розмежовано поняття правоохоронної діяльності та спеціальної правоохоронної діяльності, іноді правоохоронну діяльність не відмежовують від судової і правозахисної.

Характер і зміст правоохоронної діяльності в силу широти й особливостей цілей, завдань і функцій

обумовлюють активні дії не тільки спеціалізованих органів і служб, але й багатьох державних органів (не лише правоохоронного характеру), які виконують різні державні функції - економічні, соціально-культурні, екологічні, фінансові, у сфері охорони здоров'я, а також митні, податкові та ін. Об'єктивно, не може існувати державний орган, який би не був зацікавлений у якісній правоохоронній діяльності та не сприяв би їй, навіть якщо його компетенція на перший погляд далека від цього. Отже, правоохоронна діяльність торкається інтересів усіх громадян і суспільства, має високу суспільну значущість і відносно поняття "державна (національна) безпека" [6, 44].

Безперечно, що кожен з напрямів правоохоронної діяльності має суттєві особливості. Цим пояснюється наявність так званих "силових структур", субординація всередині правоохоронних органів, певні організаційні та інформаційні зв'язки між ними, автономне, тобто незалежне одне від одного, відомче регулювання оперативної діяльності й управління.

Правоохоронній діяльності притаманна взаємодія між державними органами різних гілок влади - законодавчої, виконавчої та судової. Але, незважаючи на множинність її суб'єктів, така діяльність має єдиний, цілісний характер. Цілісне виконання правоохоронної функції в державі утворено системними зусиллями уповноважених органів із виявлення або розслідування правопорушень, відновлення порушеного права, захисту правопорядку, нагляду за додержанням законності, активною й цілеспрямованою взаємодією у процесі цієї діяльності та координацією між уповноваженими органами.

Таким чином, правоохоронна діяльність є формою реалізації функцій держави, що має владний характер і полягає у захисті інтересів держави, безпеки суспільства, прав і свобод фізичних та юридичних осіб шляхом застосування примусових заходів спеціально уповноваженими державою органами та службовими особами у регламентованих законодавством процедурних межах і процесуальному порядку. Іншими словами, правоохоронна діяльність - це здійснювана на основі Конституції та в межах наданих повноважень нормативно та процесуально регламентована діяльність спеціальних органів держави та посадових осіб, спрямована на забезпечення виконання нормативно-правових актів, зміцнення законності та правопорядку, гарантування й забезпечення прав і законних інтересів громадян. На слушну думку В.Г. Фатхутдінова, саме така характеристика правоохоронної діяльності дозволяє визначити такі її особливості, як: нормативність; процесуальність; наявність спеціального суб'єкта та мети; державно-владний та управлінський характер [7, 17].

Що стосується поняття "правоохоронний орган спеціального призначення", то в чинному законодавстві воно не знайшло належного відбиття [8-10]. Не вироблено єдиного погляду на термін «правоохоронний орган спеціального призначення» і серед науковців. Так, В.Т. Білоус зазначає, що спеціальною правоохоронною діяльністю є діяльність спеціальних служб (оперативних підрозділів) в інтересах безпеки суспільства і держави, забезпечення кримінального судочинства з підстав та у межах, визначених чинним законодавством [11, 37].

І.О. Кириченко, В.Ю. Богданович, В.В. Крутов та інші фундатори наукової спеціальності 21.07.05 - службово-бойова діяльність сил охорони правопорядку (технічні та військові науки) доходять висновку, що правоохоронний орган спеціального призначення є самостійним

центральним органом державного управління або структурним підрозділом відповідного міністерства (комітету), на який покладене завдання з керівництва спеціальною правоохоронною діяльністю у певній галузі національної безпеки. Водночас такі органи мають у своєму складі орган управління (центральний орган виконавчої влади, головне управління, центральне управління тощо), територіальні органи і сили, які під час виконання завдань можуть застосовувати зброю, спеціальні засоби і способи збройної боротьби, а у разі необхідності - військову техніку та способи бойових дій. При цьому однією з найбільш важливих функцій у правоохоронній діяльності цих органів є охорона правопорядку - діяльність правоохоронних органів, їх військових та інших передбачених законом озброєних формувань, що направлена на підтримання порядку у суспільних відносинах шляхом застосування примусових заходів [12, 6].

Розвиваючи висновки вказаного авторського колективу, О.М. Шмаков зауважує, що правоохоронний орган спеціального призначення - це самостійний орган державного управління або структурний підрозділ відповідного міністерства (комітету), на який покладено завдання з керівництва спеціальною правоохоронною діяльністю [13, 317]. Далі автор уточнює, що до такої діяльності може бути віднесено: забезпечення державної безпеки від підступів розвідок іноземних держав, терористичних елементів і організацій; забезпечення недоторканості державного кордону та охорони прав держави на кордоні й у прикордонному просторі; забезпечення внутрішньої безпеки держави у надзвичайних обставинах та в разі масового виступу ворожих елементів у середині країни та ін. При цьому правоохоронний орган спеціального призначення має у своєму складі не тільки окремі органи, але і сили, які при виконанні завдань застосовують зброю, техніку, спеціальні засоби та способи збройної боротьби, а у разі необхідності - військову техніку та способи бойових дій [13, 317-318].

Водночас указаний дослідник підкреслює, що ознакою того, що правоохоронний орган такого напряму можна вважати органом спеціального призначення може бути, наприклад, надання йому функції оперативно-розшукувої діяльності [13, 318]. Однак з цим висновком ми категорично не погоджуємося, оскільки в цьому разі до таких органів треба відносити МВС України та Міністерство доходів і зборів України. Відтак, ця юридична конструкція вимагає чіткого нормативного визначення та подальшого наукового супроводу.

Узагальнюючи викладене вище, можна зробити висновок, що для всіх правоохоронних органів характерні специфічні ознаки, що відрізняють їх від інших державних органів і недержавних правоохоронних структур. Ці ознаки важливі з точки зору теорії і практики, у сукупності вони дозволяють чітко визначити місце правоохоронних органів серед інших правоохоронних утворень стосовно компетенції та відповідальності за виконання поставлених перед ними завдань з метою недопущення змішування їх повноважень. Особливе значення це питання набуває у зв'язку з поглибленим економічною інтеграцією, що відбудовується на принципі рівноправності всіх форм власності, а також у зв'язку з подальшим реформуванням системи правоохоронних органів [14]. При цьому останнє набуває особливої актуальності у зв'язку з невідповідністю правоохоронної системи України завданням дієвого захисту прав, свобод і законних інтересів людини і громадянина, а також недостатньою ефек-

ктивністю діяльності державних органів, що здійснюють розвідувальну і контррозвідувальну діяльність [15].

Такими ознаками, на думку більшості правознавців, є:

1. *Спеціалізована правоохоронна діяльність.* У деяких випадках вона є не тільки основною, але й єдиною. Наприклад, суд займається тільки здійсненням правосуддя, тоді як ОВС виконують не лише ті функції, що переважно виконує поліція в інших країнах, але й низку інших, як-то: участь у ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, виконання завдань територіальної оборони в межах компетенції, участь у запобіганні та реагуванні на загрози терористичного характеру, охороні органів державної влади України та посадових осіб тощо.

2. *Конституційність створення і діяльності.* Цей принцип можна охарактеризувати за допомогою двох критеріїв: відповідністю правоохоронного органу положенням, закріпленим у Конституції; законністю процедури заснування правоохоронного органу. Стосовно другого положення зауважимо, що не завжди безпосередньо в нормах Конституції закріплюється порядок організації і діяльності того чи іншого державного органу. Так, у чинній Конституції України взагалі не згадуються ОВС, але цей факт не вказує на неконституційність їх існування. Такою конституційною підставою є, наприклад, норма ч. 2 ст. 27 Конституції України: "Обов'язок держави - захищати життя людини" [5]. Безумовно, доцільніше було б, щоб на конституційному рівні безпосередньо закріплювались усі основні складові елементи правоохоронної системи.

3. *Державно-владний характер виконання покладених на них обов'язків.* Державно-владний характер правоохоронних органів полягає в тому, що вони є частиною механізму держави та наділені компетенцією розгляду різних юридичних справ, а також правом здійснення нагляду за дотриманням вимог, що містяться в нормативно-правових актах, у забезпеченні й захисті цих вимог від порушення шляхом застосування заходів виховання, переконання, роз'яснення, а в разі необхідності - і державного примусу. Будь-які інші структури, що володіють зброяю, застосовують у своїй діяльності примусові заходи, вважаються законними, якщо така зброя та організована сила передбачені законами держави. У таких випадках вони можуть застосовувати організовану силу та зброю для захисту від злочинних зазіхань на інших осіб, які перебувають на території, яка ними охороняється. Натомість охорона порядку в громадських місцях повинна підтримуватися виключно правоохоронними органами. Залучення до охорони правопорядку недержавних організацій не відповідає поняттю правоохоронного органу, що безпосередньо створюється для охорони публічних інтересів. Недержавні організації охороняють приватні, групові інтереси. Саме цим і повинна визначатись їх компетенція. У свою чергу, правоохоронні органи не повинні брати на себе виконання приватних охоронних функцій, непов'язаних з реалізацією публічних інтересів.

4. *Здійснення правозастосування у випадках і в порядку, передбачених законодавством.* Передусім цей принцип повинен дотримуватися при застосуванні правоохоронними органами заходів державного примусу до порушників правопорядку, а також при інших законних правообмеженнях, передбачених для попередження злочинів. Водночас примусовий характер діяльності правоохоронних органів не може й не повинен витісняти їх соціального призначення. У країнах західної демократії поліція традиційно входить не тільки до правової, а й до

соціальної системи, виконуючи значний обсяг функцій як кримінального, так і некримінального характеру, пов'язаних з обслуговуванням населення [16, 157-168].

5. *Відносна самостійність у відносинах з іншими органами.* Одразу зауважимо, що питання стосовно організаційної незалежності чи самостійності тих або інших правоохоронних органів є складним. Воно має розв'язуватися з урахуванням специфіки завдань, покладених на відповідний орган [17, 68-70].

Крім цього, до працівників правоохоронних органів законом висуваються спеціальні вимоги щодо моральних і ділових якостей, рівня освіти, здоров'я, відсутності судимості, спеціальної та фізичної підготовки тощо.

Указані ознаки притаманні правоохоронним органам у широкому розумінні цього поняття; а у вузькому - під ними розуміють усі вищезгадані, крім суду і прокуратури [18, 20-22]. У свою чергу, правоохоронними органами спеціального призначення є структури, що безпосередньо здійснюють боротьбу зі злочинністю, мають однакову юридичну природу та єдині основоположні функції і відповідні ознаки. Також вони реалізують певну мірою одну або кілька головних правоохоронних функцій, спрямованих на боротьбу з правопорушеннями. Ця діяльність здійснюється шляхом передбачених законом форм - у вигляді оперативно-розшукової діяльності, кримінального провадження, виконання судових рішень у кримінальних справах і справах про адміністративні правопорушення, охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки, охорони основ конституційного ладу.

Утім, на відміну від ОВС правоохоронні органи спеціального призначення, визнані чинним законодавством такими, є воєнізованими. Їх воєнізованість полягає в тому, що для співробітників, працівників і військовослужбовців цих органів передбачено особливий порядок проходження служби, військові звання, особливий порядок службових відносин, побудований на принципі субординації. Службові відносини працівників з відповідними органами, як правило, регулюються не трудовим, а спеціальним адміністративним законодавством. Воєнізованість даних органів передбачає можливість використання ними під час виконання службових обов'язків вогневальної зброї, спеціальних засобів, заходів фізичного впливу, а також військової техніки. Втім, навіть незважаючи на наявність у складі МВС України військового формування - внутрішніх військ, призначених для охорони та оборони важливих державних об'єктів, перелік яких уstanовлюється Кабінетом Міністрів України, а також для участі в охороні громадського порядку та боротьбі зі злочинністю, вважаємо, що Міністерство не набуває статусу правоохоронного органу спеціального призначення.

Таким чином, правоохоронні органи спеціального призначення - Служба безпеки України, Державна прикордонна служба України, Управління державної охорони України - є самостійними воєнізованими органами державної влади, які виконують специфічні правоохоронні функції у певному секторі національної безпеки (забезпечення державної безпеки України; забезпечення недоторканості державного кордону та охорона суверенних прав України в її виключній (морській) економічній зоні; забезпечення державної охорони органів державної влади України та посадових осіб).

Література

- Про демократичний цивільний контроль над Війською організацією і правоохоронними органами держави

жави: Закон України від 19 червня 2003 р. № 975-IV // Відомості Верховної Ради України. - 2003. - № 46. - Ст. 366.

2. Про основи національної безпеки України: Закон України від 19 червня 2003 р. № 964-IV // Відомості Верховної Ради України. - 2003. - № 39. - Ст. 351.

3. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів: Закон України від 23 грудня 1993 р. № 3781-XII // Відомості Верховної Ради України. - 1994. - № 11. - Ст. 50.

4. Судова, правоохоронна та правозахисна система України : підруч. / С.В. Албул, М.О. Баймуратов, А.І. Берлач та ін. [під заг. ред. С.О. Кузніченка]. - Одеса: ОДУВС, 2012. - 402 с.

5. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Офіційний вісник України. - 2010. - № 72 (спец. вип.). - Ст. 2598.

6. Шелепова С.А. Федеральная служба безопасности в системе правоохранительных органов в Российской Федерации: дис... канд. юрид. наук: 12.00.11. - Московский гос. ун-т. - М., 2008. - 224 с.

7. Фатхутдинов В.Г. Правоохоронна діяльність: природа, сутність, гуманізм (теоретико-правові та методологічні аспекти): дис... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Нац. акад. наук України, Інст держави і права ім. В. М. Корецького. - К., 2006. - 223 с.

8. Про Державну прикордонну службу України: Закон України від 3 квітня 2003 р. № 661-IV // Відомості Верховної Ради України. - 2003. - № 27. - Ст. 208.

9. Про державну охорону органів державної влади України та посадових осіб : Закон України від 4 березня 1998 р. № 160/98-ВР // Відомості Верховної Ради України. - 1998. - № 35. - Ст. 236.

10. Про Службу безпеки України: Закон України від 25 березня 1992 р. № 2229-XII // Відомості Верховної Ради України. - 1992. - № 27. - Ст. 382.

11. Білоус В.Т. Координація управління правоохоронними органами України по боротьбі з економічною злочинністю: дис... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Нац. акад. наук України, Інст держави і права ім. В. М. Корецького. - К., 2006. - 223 с.

чинністю (адміністративно-правовий аспект): дис... д-ра юрид. наук: 12.00.07; ДПС України, Нац. акад. Держ. податкової служби України. - Ірпінь, 2004. - 443 с.

12. Кириченко І.О. Шляхи вдосконалювання науково-правового супроводу службово-бойової діяльності сил охорони правопорядку // Чеськ і закон. - 2009. - № 1. - С. 3-23.

13. Шмаков О.М. Словник офіцера внутрішніх військ з воєнно-наукових питань / О. М. Шмаков. - 5-те вид., переробл. і доповн. - Х.: Акад. ВВ МВС України, 2009. - 518 с.

14. Про Комітет з питань реформування правоохоронних органів: Указ Президента України від 6 квітня 2012 р. № 252/2012 // Офіційний вісник України. - 2012. - № 28. - Ст. 1046.

15. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 8 червня 2012 року "Про нову редакцію Стратегії національної безпеки України": Указ Президента України від 8 червня 2012 р. № 389/2012 // Офіційний вісник України. - 2012. - № 45. - Ст. 1749.

16. Покайчук В.Я. Нормативно-правове забезпечення спеціальних операцій органів внутрішніх справ з охороною громадського порядку під час проведення масових заходів спортивного характеру: дис... канд. юрид. наук: 21.07.05 / Покайчук Віталій Ярославович ; МВС України, Кримськ. юрид. ін-т ОДУВС. - Сімферополь, 2011. - 229 с.

17. Пікуля Т.О. Правоохоронні органи в механізмі держави України (теоретико-правові питання функціонування): дис... канд. юрид. наук: 12.00.01. - МВС України, Нац. акад. внутр. справ України. - К., 2004. - 203 с.

18. Харитонов А. Н. Государственный контроль над преступностью. - Омск: ВШМ МВД РФ, 1997. - 306 с.

Плетнів О. В.

начальник курсу курсів підвищення кваліфікації
Інституту підготовки юридичних кадрів для Служби
безпеки України Національного університету "Юридична
академія України імені Ярослава Мудрого"
Надійшла до редакції 10.03.2013

УДК 333.108.3

ЩОДО ПРИНЦІПІВ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ В УКРАЇНІ

Метою даної статті є визначення принципів публічної служби, які доцільно закріпити в законодавстві України в якості основних засад організації і функціонування публічної служби. Задля вирішення означеного завдання вбачається доцільним визначити поняття принципів публічної служби, довести необхідність їх закріплення в законодавстві України, визначити спосіб такого заколення та сформувати перелік принципів публічної служби, які доцільно буде закріпити.

За основу дослідження взято праці таких науковців як В.Б. Антонюк, В. Авер'янов, О. Андрійко, В.М. Ведяхін, К.В. Ведяхіна, В.В. Єрьоменко, М. Карпа, Л.С. Явич, Н. Янюк та ін.

Актуальність і новизна даного дослідження полягає в тому, що на сьогодні окрім поняття "публічна служба в Україні", яке закріплене ст. 3 Кодексу адміністративного судочинства України [1], інших нормативно-визначеніх положень щодо організації такої служби, статусу публічних службовців, мети її функціонування, завдань, принципів та інших важливих питань становлення і розвитку цього інституту в Україні немає. Це пояснюється тим, що вважає Н. Янюк, що "поняття "публічна служба" набуває поширення у законодавстві більшості європейських держав після Першої світової війни. Формування

№3-2012

цілісного інституту публічної служби у нашій державі вперше було передбачено в Концепції адміністративної реформи в Україні 1998 р. Однак завдання реформи залишилися, значною мірою, не реалізованими. Серед них і питання створення цілісної моделі національної публічної служби загалом та оновлення її складових - державної служби і служби в органах місцевого самоврядування" [2, 162].

В рамках даної статті, зупинившись на принципах публічної служби в Україні, тим самим зробимо вклад у розробку цілісної моделі національної публічної служби і її правового регулювання, відсутність якого негативно позначається на ефективному і результативному функціонуванні складових публічної служби (державної і муніципальної служби) і існуванні ряду серйозних проблем. Серед цих проблем однією з найбільш серйозних, за визначенням В.Б. Антонюка є те, що у країнах ЄС "існують певні принципи, які необхідні для ефективного функціонування державного управління країн - членів ЄС", але в Україні не реалізовані. "Відповідність державного сектору цим принципам перевіряють експерти SIGMA - організації, що створена з метою надання допомоги країнам кандидатам на членство до ЄС в модернізації їхніх систем державного управління. Головодержслужба України у 2006 р. досягла

© О.В. Попова, 2012

269